

Aan

De minister van Economische Zaken
De heer mr. L.J. Brinkhorst
Postbus 20101
2500 EC DEN HAAG

<i>Datum</i>	<i>Uw kenmerk</i>	<i>Ons kenmerk</i>	<i>Bijlage(n)</i>
4 juni 2004		2771/ 327.B101	1.

Onderwerp

Voortgangsrapportage NMa-onderzoek bouwsector

Geachte heer Brinkhorst,

Graag breng ik u op de hoogte van de stand van zaken van het NMa-onderzoek in de bouwsector. In het bijzonder wil ik u informeren over de door de NMa ontvangen vrijwillige meldingen door bouwondernemingen en de wijze waarop de NMa hiermee omgaat. In de bijlage is de stand van het onderzoek in de bouwsector in cijfers weergegeven.

Meldingen

Op 3 mei jl. had de NMa bijna 400 vrijwillige meldingen van bouwondernemingen ontvangen. Met name in de laatste week voor 1 mei heeft zich nog een groot aantal bouwondernemingen gemeld. Ook daarna zijn meldingen binnengekomen, waardoor de stand op 26 mei jl. 451 was. De meldingen die de NMa ontvangt na 1 mei worden op dezelfde wijze door de NMa behandeld als de meldingen van vóór 1 mei. De Richtsnoeren Clementietoezegging blijven van toepassing. Uiteraard bevat de bevestiging van ontvangst van de melding de datum van melding en wordt de meldingsdatum in de toekomstige sanctiebesluiten vermeld. Deze besluiten zijn openbaar. Aanbestedende diensten kunnen met deze datum desgewenst rekening houden bij hun aanbestedingsbeleid.

Er is een grote hoeveelheid informatie ingeleverd door bouwondernemingen. De NMa publiceerde op haar website een formulier om de wijze van indienen van de clementieverzoeken te kanaliseren. Veel ondernemingen hebben van het formulier gebruik gemaakt. De informatie varieert desondanks sterk in vorm, concreetheid en hoeveelheid per melding. Sommige meldingen bevatten informatie betreffende een concern; in andere gevallen meldden dochterondernemingen zelf bij de NMa. In een

deel van de meldingen is nog onvoldoende duidelijk een aanduiding gegeven van de soort bouwactiviteiten, waarop de melding betrekking heeft of welke activiteiten het bedrijf verricht. De wijze van aanleveren en de hoeveelheid informatie brengen veel werk mee voor de NMa. Het feit dat de clementieverzoeken zijn ingediend betekent dan ook geenszins dat verder onderzoek door de NMa nu overbodig is.

Ook door het Algemeen Verbond Bouwbedrijf is richting ondernemingen aangegeven dat zij bij hun melding het NMa-formulier dienen te gebruiken. De medewerking door de bouwondernemingen is in het algemeen goed. Ook bij reeds geldige clementieverzoeken dient in veel gevallen nog aanvullende schriftelijke en mondelinge informatie te worden verstrekt.

Van de ontvangen meldingen kan de NMa er op dit moment 314 aanmerken als kennisgeving in de zin van de Richtsnoeren Clementietoezegging en als zodanig in behandeling nemen. De overige meldingen bevatten daarvoor onvoldoende informatie. De bedrijven van de laatstbedoelde meldingen worden hierop attent gemaakt en krijgen de gelegenheid de melding aan te vullen. De NMa acht dit van belang omdat zij hiermee meer informatie over de gang van zaken in de bouwsector verkrijgt en derhalve meer overtredingen kan aanpakken.

Ondernemingen geven aan met welke andere ondernemingen zij kartelafspraken hebben gemaakt. Het aantal ondernemingen dat per melding wordt genoemd als betrokken bij kartelafspraken varieert van enkele ondernemingen tot honderden. Hetzelfde geldt voor het aantal bouwprojecten dat per melding wordt genoemd. In 95% van de meldingen wordt de informatie over kartelafspraken per bouwproject aangeleverd. Een groot deel van de meldingen heeft betrekking op de periode tot eind 2001; ook zijn recentere kartelafspraken gemeld. Vanuit deze informatie onderzoekt de NMa welke contouren van kartelafspraken in de bouwsector bestonden of bestaan en worden bedrijven die zich niet hebben gemeld uiteraard eveneens aangepakt.

Herkomst meldingen

Het grootste deel van de meldingen heeft betrekking op de grond-, weg- en waterbouw, de burgerlijke en utiliteitsbouw en de installatietechniek. De eerste inventarisatie geeft aan dat de meldingen als volgt kunnen worden verdeeld:

Burgerlijke en utiliteitsbouw	50%
Grond-, weg- en waterbouw	25%
Installatie	7%
Overige bouwsectoren	7%
Soort bouwactiviteiten onvoldoende duidelijk	11%

In de genoemde categorie overige bouwsectoren vallen bijvoorbeeld meldingen van ondernemingen die actief zijn op het gebied van ondergrondse infrastructuur (kabels en leidingen), milieutechniek en

toelevering van grondstoffen en bouwproducten. Alles bij elkaar vertegenwoordigen de meldingen een breed palet van deelsectoren van de bouw.

Omdat een groot deel van de meldingen afkomstig is van ondernemingen die actief zijn in de burgerlijke en utiliteitsbouw, is het niet uit te sluiten dat meldingen (mede) betrekking hebben op kartelafspraken over opdrachten in verband met de ontwikkeling van VINEX-locaties. De NMa zal daarmee rekening houden bij het vaststellen van de uit te voeren onderzoeken. De inventarisatie van de meldingen is nog verre van afgerond; tot op heden zijn er geen aanwijzingen met betrekking tot VINEX-locaties aangetroffen.

Het ontvangen materiaal vormt een goed uitgangspunt voor het onderzoek naar en de vaststelling en sanctionering van overtredingen van het kartelverbod. De NMa analyseert op verschillende wijzen op welk deel van de totale markt de meldingen en de onderzoeken betrekking hebben. Alle grote bouwconcerns hebben zich bij de NMa gemeld. Dit wettigt de verwachting dat alle eventuele overtredingen met betrekking tot grote infrastructurele werken zijn gemeld en kunnen worden gesanctioneerd. De meldingen door de grote bedrijven hebben betrekking op de verschillende deelsectoren waarin zij actief zijn. Naast de meldingen van de grootste ondernemingen ontving de NMa meldingen van middelgrote en kleine bedrijven. Op basis van de huidige stand van de analyse heeft de NMa dan ook de indruk dat het NMa-onderzoek een groot deel van de aanbestedingen in de bouwsector (in termen van omzet) kan bestrijken.

Werkwijze NMa

Het clementiebureau onder leiding van de clementiefunctionaris is versterkt met meer karteldeskundigen en griffiemedewerkers. Ruim voor 1 mei is de kantoorruimte voor het clementiebureau uitgebreid. De grote hoeveelheid schriftelijk bewijsmateriaal die de NMa ontving wordt eerst zorgvuldig geregistreerd en gearhiveerd. Dit is gezien de grote hoeveelheid, die zoals aangegeven met name in de laatste week van mei binnenkwam, een tijdrovende logistieke operatie. In totaal werken 25 mensen aan de registratie, archivering, inventarisatie en analyse van de binnengekomen informatie. Daarnaast zijn er op dit moment zeven bouwzaken in de sanctiefase bij de Juridische Dienst van de NMa.

Na registratie wordt de informatie geanalyseerd om verbanden tussen de meldingen vast te stellen. Voor de registratie en analyse van de informatie is een aanpassing in het informatiesysteem van de NMa doorgevoerd. De NMa streeft ernaar om de eerste analyse van de meldingen eind juni as. af te ronden. Daarna wordt bepaald in welke constellatie de onderzoeken worden voortgezet. De NMa richt zich met name op de structuren waarbinnen kartelafspraken werden gemaakt. De (voorlopige) resultaten van de reeds lopende onderzoeken worden betrokken in het traject van de meldingen.

Bedrijven die bij een bewezen kartel zijn betrokken en zich vrijwillig bij de NMa hebben gemeld met een clementieverzoek, worden naar de mate van de waarde van de aangeleverde informatie en de

medewerking, minder zwaar beboet dan de ondernemingen die geen clementieverzoek hebben ingediend. De NMa deelt de eventuele boetevermindering in de loop van het onderzoek mee aan de betrokken ondernemingen.

Terughoudend met informatie

De NMa is terughoudend met het verstrekken van informatie over de inhoud van de meldingen. Alleen na diepgaand onderzoek van de ontvangen informatie is duidelijk waarop deze betrekking heeft en welke betekenis deze heeft voor de gang van zaken in de bouwsector in de afgelopen jaren. Het is, gezien het soms kleine aantal spelers in een (deel-)sector, niet in het belang van het onderzoek naar kartelovertradingen dat de NMa zich precies uitlaat over de individuele deelsectoren, ondernemingen en overtradingen waarop een onderzoek zich zal richten. De onderzoeken mogen niet worden geschaad door premature berichtgeving.

Afsluitend

De NMa streeft ernaar met het uitvoeren van haar wettelijke taak een belangrijke bijdrage te leveren aan de noodzakelijke cultuuromslag in de bouwsector. De NMa geeft hieraan de hoogste prioriteit, omdat het van groot maatschappelijk belang is dat de bouwsector goed functioneert. Dit heeft het gevolg dat voor de taakuitvoering in de bouwsector meer capaciteit nodig is, die noodzakelijk ten koste gaat van de ingezette capaciteit voor andere sectoren van de economie.

Ik vertrouw erop u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd. Ik houd u van de voortgang van het onderzoek op de hoogte.

Hoogachtend,

(w.g.)

Mr. P. Kalbfleisch

Directeur-generaal van de Nederlandse Mededingingsautoriteit

Bijlage

Cijfers NMa-onderzoek bouwsector per 3 juni 2004

Ontvangen clementieverzoeken	451
Afgeronde onderzoeken naar kartels in bouw: rapporten (na beschikbaar komen schaduwboekhouding)	13
<i>Aantal betrokken ondernemingen (waarvan sommige meerdere keren)</i>	<i>53</i>
Kartels in sanctiefase (onderzoek afgerond; nog geen sanctie opgelegd)	7
<i>Aantal betrokken ondernemingen (waarvan sommige meerdere keren)</i>	<i>30</i>
Reeds gesanctioneerde kartels	6
<i>Totaal opgelegde boetes aan bouwondernemingen voor kartels (EUR)</i>	<i>102.018.900</i>
<i>Aantal voor kartels beboete ondernemingen (waarvan sommige meerdere keren)</i>	<i>23</i>
Boetes voor niet voldoen aan medewerkingsplicht	13

Sancties kartelovertreden 2003

	<i>Overtreding</i>	<i>Aantal beboete ondernemingen</i>	<i>Periode</i>
2003			
April	Aanbestedingsafspraken onderhoud wegen gemeente Scheemda	4	1998-2000
December	Aanbestedingsafspraken onderhoud wegen Noord-Nederland	9	1998-1999
December	Aanbestedingsafspraken grote infrastructurele werken regio Schiphol	8	1998-2000
December	Aanbestedingsafspraken aanleg en onderhoud atletiekbanen	5	1998-2000
December	Structurele uitwisseling van informatie over en uitsluiting van concurrentie bij bijzondere funderingstechnieken	2	2001-2002
December	Aanbestedingsafpraak herprofilering straten in Amsterdam Noord	3	2002